

ALDINA

25

GUTENBERG

ΤΑΧΑ ΧΟΥΣΕΪΝ
Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ
ΤΟΥ ΑΗΔΟΝΙΟΥ

Μετάφραση
Πέρσα Κουμούτση

Τίτλος πρωτοτύπου:

دعاء الكروان

Copyright © 1934
by the Estate of Taha Hussein

First published in Arabic
under the title دعاء الكروان
(*Doah el Karaouan*)

Protected under the Berne Convention
All rights reserved

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

TAXA XOYΣEΪN

**Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ
ΤΟΥ ΑΗΛΟΝΙΟΥ**

Μετάφραση
Πέρσα Κουμούτση

GUTENBERG || ALDINA-25

Ἡ μαγικὴ φωνὴ τοῦ ἀηδονιοῦ ἐξασθενίζε σιγὰ σιγὰ, ὥσπου ἔσβησε ἐντελῶς καὶ τὸ ὁμορφο φτερωτὸ πλάσμα ἐξαφανίστηκε στὸν ὀρίζοντα. Ἔτσι ἡ νύχτα ἐπέστρεψε στὴ βαριά καὶ ἡρεμὴ σιωπὴ τῆς. Τὰ πάντα γύρω μου βυθίστηκαν καὶ πάλι σὲ μιὰ παράξενη ἡρεμία. Κανένas ἤχος δὲν ἀκουγόταν, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ρυθμικοὺς κτύπους τοῦ ρολογιοῦ, ποὺ βρισκόταν σὲ μικρὴ ἀπόστασι ἀπὸ μένα καὶ τοὺς ταραγμένους κι ἀκανόνιστους παλμούς τῆς θλιμμένης μου καρδιᾶς. Δύσκολα κατάφερνε νὰ ἐναρμονιστεῖ μὲ τὴν ἡρεμία ποὺ ἐπικρατοῦσε στὸ δωμάτιο καὶ περιέβαλλε τὰ πάντα γύρω μου. Περιέφερα τὸ βλέμμα μου στὸ χῶρο θαυμάζοντας τὰ ἀντικείμενα ποὺ μὲ περιστοίχιζαν. Ἡ ὁμορφιά καὶ ἡ ποιότητά τους μαρτυροῦσαν τὸν πλοῦτο καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ σπιτιοῦ. Ἐπειτα, ἔριξα τὸ βλέμμα στὸν ἀπέναντι καθρέφτη καὶ κάρφωσα τὰ μάτια μου στὸ εἶδωλο ποὺ ἀντικατοπτρίζοταν στὴν καθαρὴ καὶ στιλπνὴ του ἐπιφάνεια. Ἀντίκρισα τὴν εἰκόνα μου, τὸ ἐλκυστικὸ πρόσωπο μιᾶς νέας γυναίκας μὲ ἁρμονικὰ χαρακτηριστικά. Ἀναρωτήθηκα, σὲ σχέσι μὲ τὸ πρόσωπό μου, πῶς ἡ ψυχρὴ αὐτὴ καὶ σκληρὴ ἐπιφάνεια, ποὺ δὲν νιώθει, δὲν συναισθάνεται, οὔτε εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐκφράσει τίποτα, μπορεῖ νὰ ἀποκαλύπτει, νὰ προδίδει τίς μύχιες σκέψεις ποὺ ἀποτυπώνονταν στὰ μάτια μου.

Σήμερα είδα την εικόνα μου στὰ βλέμματα τῶν ἀντρῶν πὺν περνοῦσαν ἀπὸ μπροστά μου, ἐνῶ καθόμουν κι ἐπίνα τὸ τσάι μου σ' ἐκεῖνο τὸ καφενεῖο. Τὰ μάτια τους ἔπεφταν πάνω μου γιὰ μία μόλις στιγμή καὶ ἔπειτα ἐπέστρεφαν πάλι, αὐτὴ τὴ φορὰ γιὰ νὰ μὲ περιεργαστοῦν καλύτερα. Καὶ κάθε φορὰ πὺν ἔβλεπα τὴν εἰκόνα μου σ' αὐτὰ τὰ μάτια καὶ διαπίστωνα ὅτι μὲ κοίταζαν μὲ θαυμασμό, ἐπιθυμία καὶ ἁμαρτωλὲς σκέψεις, ἔνιωθα μιὰ παράξενη ἱκανοποίηση. Δὲν μὲ ἐνοχλοῦσε πὺν μὲ κοίταζαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, οὔτε ἐπέτρεπα στὸν ἑαυτὸ μου νὰ νιώσει ἀμήχανα, ἔνιωθα μόνο ὑπερηφάνεια, τὴν ὑπερηφάνεια πὺν γεννοῦν τὰ βλέμματα τῶν ἀντρῶν σὲ μιὰ γυναίκα.

Σηκώθηκα ἀπὸ τὴ θέση μου κι ἄρχισα νὰ πηγαινοέρχομαι στὸ δωμάτιο. Κάθε τόσο στεκόμουν καὶ θαύμαζα τὰ ἀντικείμενα πὺν στόλιζαν τὸν χῶρο. Τὰ κοίταζα σχεδὸν μὲ κατάπληξη καὶ ἀναρωτιόμουν κάθε τόσο, «Ἐγὼ εἶμαι ἡ ἰδιοκτῆτρια ὅλων αὐτῶν τῶν ὁμορφῶν πραγμάτων; Εἶναι στ' ἀλήθεια δικά μου; Ἐγὼ εἶμαι αὐτὴ ἡ γυναίκα πὺν τὸ εἶδωλό της βλέπω στὸν καθρέφτη; Ἡ γυναίκα πὺν στὸ διάβα της γυρνοῦν τὰ βλέμματα ὅλων τῶν ἀντρῶν;»

Κάθε βράδυ, ὅταν τὸ σκοτάδι βάθαινε, ἄπλωνα τὸ χέρι μου σὲ ἐκεῖνο τὸ ἡλεκτρικὸ κουμπί. Δὲν προλάβαινα νὰ τὸ ἀγγίξω, οὔτε κἂν νὰ ὑψώσω τὴ φωνή, ὅταν στὸ δωμάτιο ἔμπαινε τρέχοντας ἡ ὑπηρετρία, μιὰ καλοβαλμένη γυναίκα μὲ ὁμορφα καὶ καθαρὰ ροῦχα, γιὰ νὰ μὲ ρωτήσῃ τί ἐπιθυμοῦσα. Οἱ ὑπηρετεῖς ξενοχτοῦν ὅταν τὰ ἀφεντικά τους παραμένουν ξάγρυπνα. Δὲν κοιμοῦνται παρὰ μόνο ὅταν σιγουρευτοῦν ὅτι οἱ ἐργοδότες τους ἔχουν

ἀποκοιμηθεῖ. Ἄλλοτε πάλι, πλησίαζα ἐκεῖνο τὸ παράθυρο καὶ μόλις τὸ ἄνοιγα οἱ εὐωδιές τοῦ κήπου ἀπὸ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ τὰ λουλούδια πλημμύριζαν τὸ δωμάτιο, ἐνῶ τὸ κελάηδημα τῶν πουλιῶν πάνω στὰ κλαδιά γέμιζε τὴν ψυχὴ μου. Ναί, ὅλα αὐτὰ ἦταν τώρα δικά μου, δὲν τὰ μοιραζόμουν μὲ κανέναν, οὔτε κανεὶς τὰ διεκδικοῦσε. Μποροῦσα νὰ τὰ διαχειριστῶ ὅπως ἤθελα κι ὅποτε ἤθελα καὶ κανεὶς δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ ἀμφισβητεῖ τίς ἀποφάσεις μου. Κι ὅταν ἡ εἰκόνα ὅλων αὐτῶν γέμιζε τὴν καρδιά μου, ἐνιωθα βαθιὰ ἡρεμία καὶ ἀσφάλεια.

Παρ' ὅλ' αὐτά, τὸ παρελθὸν μὲ καταδιώκει. Ἀκόμη βλέπω, γιὰ παράδειγμα, τὸν ἑαυτό μου νὰ καταφθάνει σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν πόλη πρὶν ἀπὸ εἴκοσι περίπου χρόνια. Δὲν ξεχνῶ πόσο δυστυχισμένη, ἀπελπισμένη καὶ παραμορφωμένη ἀπὸ τίς στερήσεις ἦμουν. Ἡ δυστυχία εἶχε ἀλλοιωῇ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου μου καὶ εἶχε προσθέσει σ' αὐτὸ ἓνα ἄόρατο πέπλο μελαγχολίας καὶ ἀσχήμιας. Ὅμως, κάθε φορὰ ποὺ ἀνακαλῶ τὴν ἱστορία μου, τὴν περιπέτεια τῆς ζωῆς μου, ὥσπου νὰ φτάσω ὡς ἐδῶ ποὺ ἔφτασα, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ βυθιστῶ στὴ θλίψη. Ὁ πόνος ποὺ μαστίγωνε τὴν παιδική μου καρδιά ξυπνᾷ ἐκ νέου καὶ φέρνει στὸν νοῦ τὴν τραγωδία γιὰ τὴν ὁποία συζητοῦσα πρὶν ἀπὸ λίγο μ' ἐκεῖνο τὸ πουλί.

Μπορῶ τώρα νὰ μιλῶ στὸν ἑαυτό μου γιὰ ὅλα αὐτὰ ποὺ μὲ βασάνισαν, νὰ τοῦ ἐμπιστεύομαι τίς ὁδυνηρὲς σκέψεις, τίς ὁποῖες κάποτε ἐκεῖνο τὸ μικρὸ κορίτσι, ποὺ ὀνομαζόταν Ἄμνα, δὲν μποροῦσε νὰ ἐκστομίσει. Γιατὶ φτάνοντας ἐδῶ, φρόντισα νὰ ἀλλάξω τὸ ὄνομά μου. Τώρα πιά ὀνομάζομαι Σοάντ, ἓνα ὁμορφο ὄνομα ποὺ ταιριάζει

ἀπόλυτα στὴ σημερινή κατάστασή μου καὶ ποὺ ὁμολογῶ ὅτι δὲν δυσκολεύτηκα πολὺ νὰ διαλέξω.

Ἡ Ἄμνα ἦταν ἓνα μικρὸ κορίτσι ταπεινῆς καταγωγῆς. Μαζὶ μὲ τὴν ἀδερφή καὶ τὴ μητέρα της ἔφτασαν ὡς ἐδῶ, σὲ αὐτὸν τὸν πλούσιο τόπο γιὰ νὰ ἀναζητήσουν τρόπο νὰ ἐπιβιώσουν. Ἡ μητέρα τῶν δύο κοριτσιῶν ἀνῆκε σὲ μιὰ φυλὴ βεδουίνων, γιὰ τὴν ἀκρίβεια σὲ μιὰ φυλὴ ὅμοια μὲ ἐκείνη τῶν βεδουίνων τῆς ἐρήμου, ποὺ συναντᾷ κανεὶς στὶς ἀπομακρυσμένες περιοχὲς καὶ στοὺς βραχώδεις λόφους στὴν ἐρημο, τὶς ὁποῖες οἱ κάτοικοι τῶν ἀστικῶν περιοχῶν τῆς Αἰγύπτου ἀποκαλοῦν «ἀραβικὸ βουνό».

Ἡ Ζάχρα, ἡ μάνα τῆς Ἄμνα καὶ τῆς Χανάντι, ἦταν μιὰ ἀγράμματη γυναίκα. Ζοῦσε σὲ κάποιο χωριὸ ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἦταν διάσπαρτα στὸν γυμνὸ ἀπὸ βλάστηση λόφο, ἓνα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ χωριὰ ποὺ οἱ κάτοικοί του, ἀργὰ ἢ γρήγορα, τὸ ἐγκαταλείπουν ἀναζητώντας μιὰ καλύτερη ζωὴ σὲ μιὰ πιὸ εὐφορὴ γῆ τῆς αἰγυπτιακῆς ἀγροτικῆς ἐπαρχίας. Μετακινοῦνται ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό, ὥσπου νὰ βροῦν τὸ κατάλληλο γιὰ νὰ στήσουν στὶς παρυφές του τὰ σπιτικά ἢ τὶς σκηνές τους, πάντα στὶς παρυφές, χωρὶς ποτὲ νὰ ἀπομακρύνονται, γιὰτὶ ἔτσι μόνο νιώθουν ἀσφαλεῖς. Οἱ περισσότεροι προτιμοῦσαν χωριὰ κοντὰ στὶς παράκτιες περιοχὲς τοῦ Καναλιοῦ, ποὺ τὸ ὀνόμαζαν «θάλασσα» καὶ πίστευαν ὅτι τὸ εἶχε ἀνοίξει ὁ ἴδιος ὁ Ἰωσήφ τότε, «στὰ πολὺ παλιὰ χρόνια».

Ἐλάχιστοι ἀπὸ αὐτοὺς διατηροῦσαν τὶς συνήθειες καὶ τὶς παραδόσεις τους. Ὅταν ἔφταναν στοὺς νέους τόπους, οἱ περισσότεροι ἐπέλεγαν νὰ ἐργάζονται στὰ χωράφια μαζὶ μὲ τοὺς Αἰγύπτιους φελάχους, μὲ τοὺς ὁποίους

συγχρωτίζονταν εύκολα, οικειοποιούμενοι τις συνήθειες και τὸν τρόπο ζωῆς τους.

Ἡ Ζάχρα, ἡ μάνα τῶν δύο κοριτσιῶν, ζοῦσε μὲ τὸν σύζυγό της, ἕναν ἄντρα ἀπὸ τῇ φυλῇ τῶν Ἀράμπι, σ' ἓνα χωριὸ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ «γυμνά» χωριά ποὺ σᾶς περιέγραψα. Τὸ πραγματικὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ ἦταν Μπάνι Οὐρκάν, ἓνα χωριὸ ποὺ οἱ κάτοικοί του ἦταν γνωστοὶ γιὰ τὴν ἀφιλόξενη καὶ σκληρὴ φύση τους, κι ἔτσι πολλὲς φορὲς οἱ ξένοι ποὺ τὸ ἐπισκέπτονταν τοῦ ἀπέδιδαν ὑποτιμητικὰ προσωνύμια. Ἡ κακὴ φήμῃ τοῦ χωριοῦ ἀπλώθηκε γρήγορα στὴν περιοχὴ, κι ἀποτελοῦσε ὄνειδος γιὰ κάποιον νὰ λέει ὅτι κατὰγεται ἀπὸ αὐτό. Ἀρκετοὶ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ ντρέπονταν γιὰ τὴν καταγωγὴ τους, γιὰτὶ κάθε φορὰ ποὺ κατηφόριζαν στὶς ἀστικές περιοχὲς γιὰ νὰ ἐργαστοῦν ἢ γιὰ νὰ κάνουν τὶς ἀγοραπωλησίες τους εἰσέπρατταν προσβλητικὰ σχόλια ἢ ἀκούγαν ἀστεῖες ἱστορίες κι ἀνέκδοτα ποὺ ἐπινοοῦνταν γιὰ τὸ χωριὸ καὶ γιὰ τοὺς ἴδιους.

Ἡ Ζάχρα ζοῦσε μὲ τὶς δύο κόρες καὶ τὸν σύζυγό της σ' ἓνα φτωχικὸ σπιτικό. Εἶχε μιὰ ταπεινὴ ἀλλὰ ἡρεμὴ ζωὴ μὲ ἐλάχιστες ἀνέσεις. Προερχόταν ἀπὸ μιὰ πολυμελὲς οἰκογένεια. Ὁ σύζυγός της, ὅμως, καὶ πατέρας τῶν δύο κοριτσιῶν δὲν ἦταν καλὸς ἄνθρωπος καὶ δὲν τὸν σεβόταν κανεὶς. Ἦταν ἄστατος, ἀνέντιμος καὶ ριχνόταν σὲ κάθε εἶδους φαυλότητες καὶ περιπέτειες μὲ γυναῖκες ἀμφιβόλου ἠθικῆς. Οὔτε ἔνιωθε ποτὲ μεταμέλεια γιὰ τὶς πράξεις του, ὅπως θὰ ἔπρεπε νὰ κάνει ἓνας τίμιος καὶ σοβαρὸς οἰκογενειάρχης. Ἐτσι, ὅλοι στὸ χωριό, ἀλλὰ καὶ στὰ γειτονικὰ χωριά, ἔτρεμαν τὸ κακὸ ποὺμποροῦσε νὰ προκαλέσει μὲ τὴν προκλητικὴ καὶ ἀνεύ-

θυνη συμπεριφορά του, ὅπως ἤξεραν, βέβαια, ὅτι ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ τὸν ἔβρισκε μεγάλο κακὸ.

Ἡ μάνα μας ὑπέφερε περισσότερο ἀπ' ὅλους. Ἡ φήμη του τὴν πλήγωνε, τὴν καψάλιζε ἡ ζήλια, ἀφοῦ ὁ σύζυγός της πολὺ συχνὰ τὴν ἐγκατέλειπε μόνη της ἀκόμα καὶ τὰ βράδια καὶ δὲν ἐπέστρεφε στὸ σπῖτι μας παρὰ μόλις τὸ ἐπόμενο πρωί. Τὸν ἀγαποῦσε ὅμως τρελά, παρὰ τὴ φιλήδονη καὶ ἀνήθικη φύση του, καὶ ἤξερε πῶς ἡ ἔκφυλη αὐτὴ συμπεριφορὰ ἔσπερνε τὴν ἐχθρότητα γύρω του καὶ ἐπομένως τὸν κίνδυνο γιὰ τὴν ἴδια τὴ σωματικὴ του ἀκεραιότητα. Ἀνησυχοῦσε λοιπὸν πολὺ γιὰ τὴ ζωὴ του, ὅπως ἀνησυχοῦσε γιὰ τὸ μέλλον της καὶ τὸ μέλλον τῶν κοριτσιῶν της, ἐνῶ οἱ ἐλπίδες της γιὰ μιὰ ἥσυχη ζωὴ ἐξανεμίστηκαν μὲ τὸν καιρό.

Οἱ φόβοι της ἐπαληθεύτηκαν γρήγορα, ὅταν μιὰ νύχτα συγγενεῖς τῆς ἔφεραν τὰ μαντάτα τῆς δολοφονίας του. Πολὺ σύντομα τὰ γεγονότα μᾶς πρόλαβαν καὶ ἡ ἀτιμωτικὴ ἱστορία του ξεδιπλώθηκε σιγὰ σιγὰ κι ἀποκαλύφθηκε σὲ ὅλο της τὸ μεγαλεῖο. Ὁ ἄντρας εἶχε ὑπάρξει θύμα τῶν ἀκόρεστων σαρκικῶν του ἀπολαύσεων, τῆς ἀμαρτωλῆς καὶ διεφθαρμένης φύσης του· ἔτσι κανεὶς δὲνμποροῦσε νὰ ἐκδικηθεῖ τὸν θάνατό του, οὔτε νὰ κατηγορήσει τὸν φονιά. Ἡ ντροπὴ καὶ μόνο ἡ ντροπὴ ἔμεινε νὰ τὸν θυμίζει καὶ ἦταν ἡ μοναδικὴ κληρονομιά ποὺ ἄφησε στὴ δύστυχη αὐτὴ γυναίκα καὶ τίς δύο ἀνήλικες κόρες της. Καὶ δὲν ἔφτανε αὐτό, ἀλλὰ ἡ οἰκογένειά της τὴν κατηγόρησε καὶ τῆς ἔριξε τὸ φταίξιμο γιὰ τὴν ξετσιπωσιὰ τοῦ ἀντρα της, τὰ ἀμαρτωλὰ πάρε δῶσε του μ' ἐκεῖνες τίς γυναῖκες. Ἐστρεψαν τὴν πλάτη τους στὴν ἴδια καὶ στίς κόρες της καὶ τίς ἐδιώξαν ἀπὸ τὸ ἴδιο της τὸ σπῖτι.

Ναί, δὲν ἐπέδειξαν κανέναν οἶκτο. Τὴν ὑποχρέωσαν μάλιστα νὰ φύγει καὶ ἀπὸ τὸ χωριό, νὰ διασχίσει τὴ «θάλασσαν» μόνη τῆς μὲ τὰ δύο μικρὰ παιδιὰ τῆς, προκειμένου νὰ ἀναζητήσῃ δουλειὰ καὶ μιὰ καινούργια ζωὴ στὴν ἀγροτικὴ περιοχὴ τῆς Αἰγύπτου.

Ἔτσι μείναμε τρεῖς γυναῖκες μόνες, χωρὶς κανένα στήριγμα ἢ προστάτη, χωρὶς τὴν παραμικρὴ βοήθεια, οὔτε μιὰ γωνιά νὰ ξαποστάσουμε. Καὶ ἐνῶ ἡ μάνα μας ἦταν μιὰ γυναίκα μόνη καὶ ἀρκετὰ νέα ἀκόμη, μὲ μιὰ ὁμορφιά ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ οἱ ἀχόρταγοι ἄντρες θὰ τὴ λιμπίζονταν, ἐκεῖνη δὲν εἶχε μάτια γιὰ κανέναν. Στὴν πραγματικότητα δὲν ἔβλεπε τίποτα.

Ἡ φήμῃ τοῦ συζύγου τῆς καὶ πατέρα μας μᾶς καταδίωκε καὶ μᾶς ἔσπρωχνε ὅλο καὶ πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὸν τόπο μας· μὲ ἀποτέλεσμα νὰ περιπλανιόμαστε γιὰ μέρες καὶ νὰ μετακινούμαστε ἀπὸ τὸ ἓνα χωριὸ στὸ ἄλλο. Ἀλλοῦ μᾶς ὑποδέχονταν φιλικὰ, ἄλλοῦ ἐχθρικὰ ἢ ἀφιλόξενα. Ὡσπου τελικὰ φτάσαμε σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ μεγάλη πόλῃ μὲ τοὺς πολλοὺς κατοίκους καὶ ἐγκατασταθήκαμε στὶς παρυφές τῆς, μακριὰ ἀπὸ τὸ κέντρο καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῆς. Τὴν πόλῃ αὐτὴ διέτρεχαν δύο σιδηροδρομικὲς γραμμές, πάνω στὶς ὁποῖες περνοῦσε ἐκεῖνο τὸ τρομακτικὸ πράγμα ποὺ σφύριζε ἐκκωφαντικὰ καὶ τράνταζε τὸ ἔδαφος στὸ πέρασμά του καὶ ποὺ οἱ κάτοικοι τῆς πόλῃς ἀποκαλοῦσαν σιδηρόδρομο. Ἐνα τεράστιο κατασκευάσμα ποὺ οἱ κάτοικοι τῆς πόλῃς τὸ χρησιμοποιοῦν ὅταν ἐπιθυμοῦν νὰ ταξιδέψουν ἀπὸ τὸν ἓναν τόπο στὸν ἄλλο· σὲ ἀντίθεση μὲ μᾶς καὶ τοὺς φελάχους ποὺ μετακινούμαστε μὲ τὰ γαϊδούρια ἢ τὶς καμήλες, κι αὐτὸ ἂν

εἵμαστε τυχεροί, ἀλλιῶς, ὅταν κι αὐτὰ ἀπουσιάζουν, δὲν μένει ἄλλος τρόπος παρὰ τὰ πόδια μας.

Ἐκεῖ στὶς παρυφές τῆς πόλης ἐγκαταστάθηκε ἡ γυναίκα μὲ τὰ δύο κορίτσια της. Στὴν ἀρχὴ κατέφυγε στὸ σπίτι ἐνὸς γέροντα ἐπιστάτη σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα ἀγροκτῆματα τῆς περιοχῆς, ποὺ τῆς πρόσφερε κατάλυμα γιὰ μιὰ νύχτα. Τὴν ἐπομένῃ ὁ γέροντας τῆς ὑπέδειξε ἓνα μικρό, βρόμικο καὶ ἐλεεινὸ δωμάτιο φτιαγμένο ἀπὸ λάσπη, κοντὰ στὸ κτῆμα ὅπου ἐργαζόταν καὶ τῆς ζήτησε δέκα γρόσια γιὰ τὸ νοίκι ποὺ θὰ ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ πληρώνει μὲ κάθε ἀλλαγὴ τῆς σελήνης. Ἐπειτα τῆς εἶπε:

—Οἱ δουλειές ἐδῶ στὸ κτῆμα δὲν εἶναι πολλές· γιατί δὲν στέλνεις τὰ κορίτσια σου στὴ δούλεψη ἐκείνων τῶν πλουσίων στὴν πόλη, ποὺ δὲν ἐργάζονται στὰ χωράφια, ἀλλὰ κατέχουν ὑψηλές θέσεις στὶς ὑπηρεσίες τοῦ δήμου; Κάποιοι ἐργάζονται στὸ παρασκευαστήριο ζάχαρης πιὸ κάτω. Ἐπειτα εἶναι καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀστυνομίας, ποὺ ἔχει μεγάλο σπίτι καὶ ἴσως χρειάζεται δουλικά. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ δύο μηχανικοί. Ὁ μηχανικὸς ἄρδευσης τῆς περιοχῆς, ποὺ ἐπιβλέπει τὰ ἔργα, καὶ ὁ μηχανικὸς τῶν δρόμων. Κι αὐτοὶ ἔχουν μεγάλους μισθοὺς καὶ ἴσως χρειάζονται οἰκιακὴ βοηθό. Ὅσο γιὰ τοὺς ἐμπόρους, αὐτοὶ κι ἂν ἔχουν χρήματα. Ἐμπορεύονται προϊόντα ποὺ παρασκευάζονται στὴν πρωτεύουσα, ἐκεῖ ποὺ οἱ ἄνθρωποι δὲν μιλοῦν ὅπως ἐμεῖς, οὔτε ζοῦν μὲ τὸν δικὸ μας τρόπο καὶ τὰ μεταπουλοῦν ἐδῶ κι ἐκεῖ σὲ δεκαπλάσια τιμῇ.

»Ὑπάρχουν ἀκόμα καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἔμποροι ὑφασμάτων, παπουτσιῶν καὶ ἐπίπλων. Κι αὐτοὶ φέρνουν τὸ ἐμπόρευμά τους ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα καὶ τὸ ξεπουλᾶνε

στά γύρω χωριά, κερδίζοντας σεβαστά χρηματικά ποσά και ζοῦνε στὰ σπίτια τους σὰν πρίγκιπες. Δὲν τρῶνε στὸ πάτωμα, ὅπως ἐμεῖς, ἀλλὰ σὲ τραπέζια. Καὶ δὲν τρῶνε καλαμπόκι γιὰ βραδινό, ἀλλὰ φρέσκο ψωμί σὲ πιάτα ἀπὸ πορσελάνη, ὅχι τσίγκινα ὅπως τὰ δικά μας. Δὲν ἐπιτρέπεται στὶς γυναῖκες τους νὰ βγαίνουν στὸν δρόμο φορώντας φτηνὰ ροῦχα, κι αὐτὲς εἶναι πάντα τυλιγμένες στὸ μετὰξι. Τὰ πρόσωπά τους εἶναι καλυμμένα μὲ φερετζέδες ἀπὸ ἀκριβὰ ὑφάσματα, ἐνῶ τὶς μύτες καὶ τὰ χέρια τους στολίζει ἄφθονο, ἀτόφιο χρυσάφι... Σ' αὐτοὺς νὰ πᾶς. Ἔχουν πολλὰ λεφτὰ καὶ συνήθως χρειάζονται ὑπηρετίες. Ἡ ζωὴ στὰ σπίτια τους εἶναι σκέτος παράδεισος. Γιατί δὲν ψάχνεις νὰ βρεῖς κι ἐσὺ καὶ τὰ κορίτσια σου δουλειὰ σ' ἐκεῖνα τὰ σπίτια;

Αὐτὰ τῆς εἶπε ὁ γέροντας ἐπιστάτης καὶ τῆς ὑπέδειξε κάποια ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ σπίτια ποὺ πίστευε ὅτι χρειάζονταν ὑπηρετίες. Τῆς ἔδωσε ὀνόματα καὶ ὁδηγίες καὶ τῆς ὑποσχέθηκε πὼς θὰ τὴ βοηθοῦσε μὲ συστάσεις, ἂν καὶ ὅποτε ἤθελε. Ἔτσι, μετὰ ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς μέρες ἡ μάνα μας ἄρχισε νὰ τριγυρνᾷ στὰ σπίτια τῶν πλουσίων καὶ νὰ ἀναζητᾷ δουλειὰ γιὰ τὴν ἴδια καὶ γιὰ μᾶς, προσφέροντας τὶς ὑπηρεσίες της καὶ τὶς δικές μας, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ποὺ δείχνουν τοὺς δούλους στὶς ἀγορὲς γιὰ νὰ τοὺς ἀγοράσουν οἱ μελλοντικοὶ ἀφέντες τους. Γρήγορα ἡ καθεμιὰ μας βολεύτηκε σὲ ἓνα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ σπίτια ποὺ μᾶς ὑπέδειξε ὁ γέροντας. Σὲ αὐτὰ ἐργαζόμαστε τὶς ἡμέρες καὶ κοιμόμαστε τὶς νύχτες. Καὶ μόνο στὸ τέλος κάθε ἐβδομάδας ἐπιστρέψαμε στὸ σπίτι μας. Περνούσαμε ὁμορφα καὶ νιώθαμε χαρούμενες ποὺ συναντιόμαστε. Τρώγαμε καὶ κουβεντιάζαμε γιὰ τοὺς συγ-

γενεῖς καὶ τὸ χωριὸν ποὺ ἀφήσαμε πίσω μας, ἀλλὰ καὶ
γιὰ τοὺς ἀφέντες ἐργοδότες μας, κι ὅταν βάρθαινε καὶ
προχωροῦσε ἡ νύχτα, πέφταμε σὲ ἕναν ἥρεμο, ἀνέμελο
καὶ γλυκὸ ὕπνο. Ὡσπου ξημέρωνε καὶ χωρίζαμε πάλι.
Ἡ καθεμιὰ ἔφευγε γιὰ τὸ σπίτι ὅπου ἐργαζόταν, ὥς τὴν
ἐπόμενη ἐβδομάδα.

Ἀπὸ τίς τρεῖς μας ἤμουν ἡ πιὸ τυχερή. Τὸ θέλησε ἡ μοίρα νὰ ὑπηρετήσω στὸ σπίτι τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀστυνομίας καί, παρότι στὴν ἀρχὴ ἡ ζωὴ καὶ οἱ δουλειές τοῦ σπιτιοῦ μοῦ φάνηκαν δύσκολες καὶ βαριές γιὰ ἓνα μικρὸ παιδί, ὅπως ἐγώ, σύντομα ἄρχισα νὰ ἀπολαμβάνω τὴ ζωὴ στὸ σπίτι ποὺ ὑπηρετοῦσα. Ἐνα ἀπὸ τὰ κορίτσια τοῦ ἐργοδότη μου εἶχε σχεδὸν τὴ δική μου ἡλικία, ἴσως λίγο μεγαλύτερη, ἔτσι, ὅταν δὲν δούλευα τῆς κρατοῦσα συντροφιά. Τὴ συντρόφευα ἐνῶ ἔπαιζε, ἀλλὰ δὲν μοῦ ἐπιτρεπόταν νὰ συμμετέχω στὸ παιχνίδι, τὴ συντρόφευα ἐνῶ μελετοῦσε, ἂν καὶ δὲν μοῦ ἐπιτρεπόταν νὰ μελετήσω τὰ βιβλία της, τὴ συντρόφευα σὲ ὅλα τὰ μαθήματα, ἀλλὰ δὲν διδάχτηκα ποτὲ τίποτα ἀπὸ δαῦτα. Ἦμουν ἄλλωστε ἡ ὑπηρετριά της, τὴν παρατηροῦσα ἀπὸ μακριὰ καὶ ἔκανα τὰ θελήματά της, ἀλλὰ δὲν μοιραζόμουν τίποτα ἀπὸ ὅσα ἔκανε. Ὡστόσο, ἡ Χαντίκα ἦταν γλυκιὰ, καλοσυνάτη, μὲ φωτεινὸ καὶ ἥρεμο χαμόγελο ποὺ ἔλαμπε πάντα στὸ ὁμορφο πρόσωπό της. Σιγὰ σιγὰ ἡ ἀπόστασις ποὺ μᾶς χώριζε μίκρυνε, ἔτσι ἄρχισε νὰ μὲ συμπεριλαμβάνει στὶς δραστηριότητές της. Μὲ ἀγκάλιαζε μὲ τὴν κουβέντα της καὶ μοῦ ἐμπιστευόταν τὰ μυστικὰ καὶ τίς ἱστορίες της. Δὲν μοῦ ἔκρυψε, γιὰ παράδειγμα, ὅτι ἡ μητέρα της δὲν τὴν ἄφηνε νὰ τρώει τὰ γλυκὰ ποὺ ἀγαποῦσε ἢ ὅτι ἀπέφευγε νὰ

τῆς δίνει χαρτζιλίκι γιὰ νὰ μὴν τὰ ἀγοράζει. Σὲ λίγο καιρὸ ἡ ἀπόσταση μίκρυνε ἀκόμα πιὸ πολὺ καὶ γίναμε ἀχώριστες. Στὴν ἀρχή, ἡ κυρία τοῦ σπιτιοῦ ἀποδοκίμαζε τὴ φίλιά μας, ἀργότερα ὅμως τὴν ἀποδέχτηκε. Τότε ἦταν ποὺ ἄρχισα νὰ ρίχνω κλεφτὲς ματιὲς στὰ βιβλία τῆς φίλης μου καὶ νὰ μαθαίνω ὅσα μάθαινε. Παρακολουθοῦσα τὰ μαθήματά της καὶ ὠφελήθηκα ὅπως ἐκείνη. Ἐπειτα ἄρχισα νὰ φορῶ τὰ ροῦχα της, καὶ τότε ἡ διαφορὰ στὴν ἐμφάνισή μας ἄρχισε κι αὐτὴ νὰ ἐξαφανίζεται. Κοιταζόμενοι στὸν καθρέφτη καὶ δὲν ἔβλεπα πιὰ καμία διαφορὰ ἀνάμεσά μας, παρότι ἡ Χαντίκα μιλοῦσε μιὰ γλώσσα διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ δική μου, πιὸ ἐκλεπτυσμένη. Ἐκείνη μιλοῦσε τὰ αἰγυπτιακά, ἐνῶ ἐγὼ μιλοῦσα ἀκόμη μιὰ γλώσσα ἀκατέργαστη, τραχιὰ, τὴ διάλεκτο τῶν ἀνθρώπων τῆς φυλῆς μου. Ὅμως, μοῦ ἄρεσε πολὺ ἡ γλώσσα ποὺ μιλοῦσε ἡ Χαντίκα καὶ θέλησα νὰ τὴ μάθω.

Βάλθηκα λοιπὸν σιγὰ σιγὰ νὰ τὴ χρησιμοποιοῦ, ἄρχισα νὰ μιμοῦμαι τὴν ἐκφορὰ τοῦ λόγου καὶ τίς ἐκφράσεις της, ὥσπου ἄρχισα νὰ βελτιώνομαι σημαντικά. Ἀλλὰ κάθε φορὰ ποὺ προσπαθοῦσα νὰ μιλήσω τὴ γλώσσα αὐτὴ μπροστὰ στὴ μάνα καὶ τὴν ἀδερφή μου, ἐκεῖνες ξέσπαγαν σὲ γέλια καὶ μοῦ ἀπαντοῦσαν στὴ δική τους διάλεκτο.

Πέρασα μὲ τὴ Χαντίκα ἕναν χρόνον, κι ἄλλον ἕναν κι ἴσως ἕναν ἀκόμα, κι ἦταν χρόνια εὐχάριστα, χωρὶς ἰδιαίτερη κούραση ἢ ταλαιπωρία. Ἀπεναντίας ἔμαθα νὰ ζῶ μέσα στὶς ἀνέσεις καὶ διδάχτηκα πολλὰ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ γνώριζαν οἱ πλούσιοι. Αὐτὰ τὰ χρόνια μεγάλωσε ἡ ἀπόσταση ἀνάμεσα σὲ μένα καὶ τὴ μητέρα μου ποὺ ἐρ-

γαζόταν στο σπίτι ενός χαμηλόβαθμου υπαλλήλου· ή οι-
 κονομική του κατάσταση ήταν μέτρια, αλλά ό ίδιος δια-
 τηρούσε τὰ χαρακτηριστικά του έπαρχιώτη και τηρού-
 σε τις συνήθειες τών φελάχων. Άπομακρύνθηκα επίσης
 από την άδερφή μου που τής έλαχε νά δουλέψει στο σπί-
 τι του μηχανικού άρδευσης τής άγροτικής περιοχής όπου
 ζούσαμε. Γιατί, παρότι νέος, όμορφος και καλοβαλμέ-
 νος, ήταν λιγομίλητος και άπρόσιτος. Ζούσε μόνος του
 σέ ένα τεράστιο οίκημα που του είχε παραχωρήσει ό
 δήμος και τó όποιο περιβαλλόταν από έναν πανέμορφο
 κήπο γεμάτο λουλούδια. Μαζί του ζούσε κι ένας ντόπιος
 υπηρέτης. Αύτός φύλαγε τó σπίτι και φρόντιζε τόν κή-
 πο του. Η άδερφή μου είχε αναλάβει τó καθάρισμα και
 φρόντιζε τὰ πράγματα του άντρα. Τό φαγητό έρχόταν
 άφθονο από τó γειτονικό έστιατόριο τής πόλης, αλλά ό
 νέος έτρωγε έλάχιστα κι άφηνε τὰ περισσότερα στους
 δύο υπηρέτες του.

Έβλεπα την άδερφή μου νά παχαίνει με τόν καιρό,
 τó κορμί της νά στρογγυλεύει και στο πρόσωπό της γρή-
 γορα αποτυπώθηκαν τὰ χνάρια τής καλής και άνετης
 ζωής. Άλλά έσωτερικά παρέμεινε όπως ήταν, μιá ακαλ-
 λιέργητη μελαμψή έπαρχιώτισσα. Δέν έμαθε ποτέ γρα-
 φή και ανάγνωση και δέν διδάχτηκε ποτέ τή ζωή όπως
 τή διδάχτηκα έγώ.

Ένα άπόγευμα, στο τέλος τής εβδομάδας, συναντη-
 θήκαμε στο βρόμικο και έλεεινό δωμάτιό μας, όπως συ-
 νηθίζαμε. Άλλά έγώ είχα ήδη αρχίσει νά νιώθω άσχη-
 μα και νά απέχθάνομαι τις συναντήσεις μας κάθε έβδο-
 μάδα. Δέν τις απολάμβανα όπως παλιά. Τό δωμάτιο με
 έπνιγε, άσφυκτιούσα και έπιθυμούσα με όλη μου τήν

ψυχὴ νὰ μὴν ξαναπάω. «Ἄν μποροῦσα νὰ βλέπω τὴ μά-
να καὶ τὴν ἀδερφή μου στὰ σπίτια ὅπου ἐργάζονταν καὶ
ὄχι σὲ αὐτὸ τὸ πνιγερὸ σπίτι», σκεπτόμουν. Ἀλλὰ ἡ
μητέρα μου ἦταν ἀμετακίνητη, ἀνένδοτη σὲ ὅ,τι ἀφο-
ροῦσε τὰ ἀνταμώματά μας καὶ ἐπέμενε πάντα νὰ βρι-
σκόμαστε στὸ σπίτι μας. Δὲν ἄλλαζε εὐκολα τὶς συνή-
θειές της, ἔτσι ἀπαρέγκλιτα συναντιόμαστε ἐκεῖ, κάθε
τέλος τῆς ἐβδομάδας. Σὲ ἀντίθεση μὲ μένα, ἐκεῖνες φαί-
νονταν πάντα χαρούμενες. Γελοῦσαν μὲ κάθε ἀφορμὴ
καὶ ἔμοιαζαν νὰ ἀπολαμβάνουν ἡ μία τὴ συντροφιά τῆς
ἄλλης. Ὅμως ἐγὼ προσποιούμουν τὴ χαρούμενη, γελοῦ-
σα ψεύτικα καὶ βέβαια ὑποκρινόμουν ὅτι διασκέδαζα κι
ὅτι ἀπολάμβανα τὴ συντροφιά τους.

Ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὅμως, ἡ συνάντησή μας δὲν ἔκρυ-
βε γέλια καὶ χαρές, δὲν εἶδα χαμόγελα καὶ φωτεινὰ πρό-
σωπα, ἀλλὰ πρόσωπα σκοτεινά, συννεφιασμένα, σκε-
πασμένα ἀπὸ μιὰ βαθιὰ, τρομακτικὴ θλίψη. Ἡ σιωπὴ
ποὺ κυριάρχησε ἀνάμεσά μας μὲ τρώμαξε. Μοῦ φάνηκε
μάλιστα ὅτι εἶδα δάκρυα στὰ μάτια τῆς μάνας μου, δά-
κρυα ποὺ μὲ δυσκολία προσπαθοῦσε νὰ συγκρατήσῃ ἢ
νὰ κρύψει. Ἐκίνα νὰ ρωτήσω τί τοὺς συμβαίνει, ἀλλὰ
ἡ ἀδερφή μου ἔντρομη μὲ πρόλαβε καὶ μοῦ ἔκανε νόημα
νὰ μὴν τὸ ἀποτολμήσω.

Περάσαμε ἀρκετὴ ὥρα βυθισμένες στὴ βαριὰ αὐτὴ
καὶ τρομακτικὴ σιωπὴ ποὺ δὲν κατανοοῦσα καὶ δὲν γνώ-
ριζα τὴν αἰτία της. Ἀλλὰ ἡ σιωπὴ ξαφνικὰ διακόπηκε,
ὅταν ἄκουσα μιὰ φράση ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς μάνας μου,
μιὰ φράση ποὺ μὲ θορύβησε, μὲ πανικόβαλε, ἀλλὰ δὲν
τόλμησα νὰ τὴν ἀντικρούσω ἢ νὰ κάνω γι' αὐτὴν κου-
βέντα. Στὴν πραγματικότητά, καμιὰ δὲν τόλμησε νὰ ξε-

στομίζει λέξη ὡς τὸ ἐπόμενο πρῶτ. Ἀντήχησε στ' ἄφτιά μου σὰν βροντή, ἀλλὰ βλέποντας τὴν ἀδερφή μου βλοσυρή νὰ τὴ δέχεται σιωπηλά, δὲν εἶπα τίποτα. Ἡ μάνα ὕψωσε τὰ μάτια τῆς στὸν οὐρανὸ καὶ εἶπε:

—Μόλις ξημερώσει, θὰ φύγουμε ἀπ' αὐτὸν τὸν καταραμένο τόπο!

Ἀκούγοντας τὰ λόγια τῆς ἤθελα νὰ φωνάξω, νὰ ἀρνηθῶ, νὰ διαφωνήσω, ἀλλὰ ἡ μάνα μας τὰ ἐκστόμισε μὲ τόσο πόνο ποὺ μὲ ἀποστόμωσε. Δὲν τόλμησα λοιπὸν νὰ βγάλω ἄχνα, γιατί κατὰλαβα ἀμέσως ὅτι δὲν εἶχα ἄλλη ἐπιλογὴ παρὰ νὰ ὑπακούσω σιωπηρά.

Ἐφερα στὸ μυαλό μου τὰ βάσανά τῆς στὰ χέρια ἐκείνου τοῦ πρόστυχου συζύγου καὶ πατέρα μας. Τὴ ζήλια ποὺ καψάλιζε τὰ σωθικά τῆς γιὰ χρόνια, τὴν ταπεινωμένη ὥψη τῆς ὅταν ἀκουγε τὶς πομπές του. Ὁ φόβος καὶ ἡ ντροπὴ δὲν λύτρωσαν ποτὲ τὴν καρδιά τῆς. Ἐπειτα θυμῆθηκα τὴν ὀδύνη τῆς ὅταν τὰ μαντάτα τοῦ βίαιου θανάτου τοῦ ἔφτασαν στ' ἄφτιά τῆς. Ὁ σύζυγός τῆς δολοφονήθηκε, σκοτώθηκε μὲ ἀποτρόπαιο καὶ ἀτιμωτικὸ τρόπο. Ἐπειτα τὴ θλίψη καὶ τὸν πόνο ποὺ ἐνιωσε, ὅταν ἡ ἴδια ἡ οἰκογένειά τῆς τὴν ἐδιώξε ἀπὸ τὸ σπίτι μαζί μὲ τὰ παιδιά τῆς. Ἀντὶ νὰ τὴν προστατέψουν, τὴν πέταξαν κυριολεκτικὰ στὸν δρόμο.

Τὰ σκέφτηκα ὅλα αὐτὰ καὶ δὲν μπόρεσα νὰ ἀντιδράσω, δὲν μπόρεσα νὰ τῆς ἀρνηθῶ τίποτα, οὔτε νὰ δείξω ἀνυπακοή. Ἀλλὰ μόνο ὁ Θεὸς γνωρίζει πόσο δυστυχισμένη ἐνιωσα ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Παρέμεινα ξαγρυπνὴ ὅλη τὴ νύχτα νὰ μὲ βασανίζουν τὰ ἐρωτηματικὰ καὶ ἡ ὀργή. Στριφογύριζαν σκέψεις στὸ κεφάλι μου χωρὶς νὰ φτάσω ποτὲ σὲ μιὰ λογικὴ ἐξήγηση γιὰ τὴν ξαφνικὴ

αὐτὴ καὶ ἄδικη ἀπόφαση τῆς μητέρας μου νὰ φύγουμε.
 "Ὡσπου ξημέρωσε καὶ τότε ἡ μάνα μας σηκώθηκε νὰ
 ἐτοιμαστοῦμε γιὰ τὸ φευγιό μας. Μόνο ἐκείνη τῇ στιγ-
 μῇ κατάφερα νὰ τῆς πῶ:

— Δὲν θὰ ἦταν πιὸ σωστὸ νὰ ἐνημερώσουμε τὰ ἀφε-
 ντικά μας;

Ἀπάντησε μὲ ἥρεμη ἀλλὰ ξέπνοη φωνή:

— "Ἄν ὁ ἀποχωρισμός τους σὲ βασανίζει τόσο πο-
 λύ, τότε μείνε ἐσὺ μαζί τους. Ἐμεῖς θὰ φύγουμε.

— Ὁ ἀποχωρισμός τους μὲ πληγώνει, ἀλλὰ δὲν μπο-
 ρῶ νὰ σᾶς ἀφήσω νὰ φύγετε χωρὶς ἐμένα. Θὰ μείνω μαζί
 σας σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, τῆς εἶπα κλαίγοντας. Ἀλλὰ θὰ
 ἤθελα νὰ ἀποχαιρετήσω τὴ Χαντίκα πρὶν φύγω.

— "Ἄν πᾶς ἐκεῖ δὲν θὰ ἐπιστρέψεις ποτέ. Ὁ πατέ-
 ρας της εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀστυνομίας. Ἐνας ἄντρας
 μὲ ἐπιρροή καὶ δύναμη. Ἄν ἡ κόρη του ἀρνηθεῖ νὰ σὲ
 ἀποχωριστεῖ, θὰ κάνει τὰ πάντα γιὰ νὰ σὲ κρατήσῃ κο-
 ντά της.

— Τότε ἄς πηγαίνουμε, ἀπάντησα.

Σὲ ἐλάχιστες ὥρες εἶχαμε ἤδη ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ
 τὴν περιοχὴ, τὰ πόδια μας μᾶς μετέφεραν ἀπὸ χωριὸ
 σὲ χωριὸ μὲ κατεύθυνση τὸν βορρά, ὥσπου ἀποκάμα-
 με. Σταματήσαμε λοιπὸν νὰ ξεκουραστοῦμε περιμένο-
 ντας τὸ ξημέρωμα.

Ἀκούω τὴ φωνή σου, ἀγαπημένο μου πουλί, ἐνῶ ἔχω κλείσει τὰ μάτια μου. Μοιάζω νὰ κοιμᾶμαι, στὴν πραγματικότητα ὅμως ἔχω βυθιστεῖ στὶς σκέψεις μου καὶ ὄνειρεύομαι, φέρνω στὸν νοῦ μου οἰκεῖες καὶ ἀγαπημένες εἰκόνες ἀπὸ τὸ ὄχι τόσο μακρινὸ παρελθόν. Βλέπω, γιὰ παράδειγμα, τὴ Χαντίκα νὰ παίζει στὴν αὐλὴ καὶ νὰ μὲ προσκαλεῖ στὸ παιχνίδι της. Τὴν κυρία τοῦ σπιτιοῦ νὰ πηγαينوέρχεται ἀκούραστα στὸ ἀρχοντικό της ἐπιβλέποντας τὶς δουλειές τῶν ὑπηρετῶν. Βλέπω τὸν ἀφέντη τοῦ σπιτιοῦ νὰ ἐπιστρέφει τὸ μεσημέρι στὸ σπίτι, καὶ τὸν ἑαυτό μου νὰ σηκώνεται μὲ πανικὸ μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους ὑπηρετές γιὰ νὰ τὸν ὑποδεχτοῦμε. Ὀνειρεύομαι τὴν ἡρεμία ποὺ ἀπλωνόταν στὸ σπίτι μετὰ τὸν ἐρχομό του, τὴν ἔγνοια ὅλων νὰ τὸν φροντίζουν. Σὰν νὰ γεννηθήκαν μόνο γιὰ νὰ τοὺς ὑπηρετοῦν, σὰν ἡ εὐτυχία τους νὰ ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὴν ἐπιστροφή του στὸ σπίτι. Βλέπω τὸν ἀφέντη καὶ τὴν οἰκογένειά του, ὅπως τοὺς ἔβλεπα τότε, σ' ἐκείνη τὴν εὐτυχισμένη καὶ ὄχι τόσο μακρινὴ ἐποχὴ.

Ἀλλὰ ἡ φωνὴ τοῦ ἀγαπημένου πουλιοῦ μὲ ξυπνᾷ ξαφνικά, ἀποσπώντας με ἀπὸ τὴ γλυκιὰ ρέμβη στὴν ὁποία ἔχω βυθιστεῖ καὶ μὲ ἐπαναφέρει στὴν πραγματικότητα τοῦ σήμερα. Μιὰ πραγματικότητα ἐπώδυνη καὶ σκληρὴ, ὅπως τὸ στρώμα πάνω στὸ ὁποῖο κοιμό-

μουν πρὶν ἀπὸ λίγο. Καὶ ἂν μὲ ρωτήσετε ποῦ βρισκόταν αὐτὸ τὸ στρώμα; Θὰ σᾶς ἀπαντοῦσα ἀμέσως, μὰ πάνω στὴ σκληρὴ ἐπιφάνεια μιᾶς ταράτσας, ποὺ καμμία σχέση δὲν ἔχει μὲ τὸ ἄνετο, μαλακὸ καὶ ζεστὸ κρεβάτι μου σὲ ἐκεῖνο τὸ ὁμορφὸ δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ ὅπου δούλευα.

Σκέφτομαι πῶς καταλήξαμε σ' αὐτὸ τὸ χωριό. Μετὰ ἀπὸ πολλές ὥρες περιπλάνησης, φτάσαμε ἐδῶ ἓνα δειλινὸ ἐξαντλημένες κι ἀποκαμωμένες ἀπὸ τὸ πολύωρο ταξίδι. Στὴν ἀρχὴ καθίσαμε κάτω ἀπὸ μιὰ μουριὰ γιὰ νὰ ξεκουράσουμε τὰ πόδια μας, χωρὶς νὰ ἔχουμε τὸ κουράγιο νὰ ἀνταλλάξουμε οὔτε μιὰ κουβέντα. Καὶ μετὰ ἀπὸ παρατεταμένη σιωπὴ καὶ ἐνῶ οἱ σκέψεις βασάνιζαν ἀκόμη τὸ μυαλό μου, ἄκουσα τὴ μάνα μας νὰ λέει:

— Δὲν μπορούμε νὰ διανυκτερεύσουμε ἐδῶ, κάτω ἀπὸ αὐτὰ τὰ δέντρα. Θὰ πᾶμε στὸ σπίτι τοῦ κοινοτάρχη. Τὸ σπίτι του πρέπει νὰ εἶναι ἀνοικτὸ γιὰ τοὺς ξένους καὶ τοὺς ὁδοιπόρους νύχτα μέρα.

Σηκώθηκε παραπατώντας ἀπὸ τὴν κούραση κι ἐμεῖς ἀκολουθήσαμε τὰ βαριὰ καὶ κουρασμένα βήματά της, ὥσπου φτάσαμε στὸ σπίτι τοῦ κοινοτάρχη. Δὲν ρώτησε κανέναν γιὰ τὸ ποῦ ἔπεφτε τὸ σπίτι τοῦ κοινοτάρχη, κατευθύνθηκε σ' αὐτὸ χωρὶς ὁδηγίες καὶ χωρὶς συστάσεις, σὰν νὰ γινώριζε ἀκριβῶς ποῦ πῆγαινε καὶ ποῦ ἀκριβῶς βρισκόταν. Πλησιάζοντας τὸ σπίτι εἶδαμε κάποιους νὰ κάθονται στὴν εἴσοδο τῆς φωταγωγημένης κατοικίας καὶ νὰ συζητοῦν. Μόλις μᾶς εἶδαν σηκώθηκαν γιὰ νὰ μᾶς ὑποδεχθοῦν. Ἀνάμεσά τους καὶ ἓνας ἡλικιωμένος καὶ σεβάσμιος ἄντρας πού, μόλις τὰ μάτια μας ἔπεσαν πάνω του, νιώσαμε πέρα ἀπὸ κάθε ἀμφιβολία

πὼς αὐτὸς ἦταν ὁ ἄρχοντας τοῦ χωριοῦ καὶ αὐτὸ ἦταν τὸ σπίτι πὺν γύρευε ἡ μάνα μας. "Όταν πλησιάσαμε ἀρκετὰ καὶ ἐνῶ τὰ μάτια ὅλων ἦταν στραμμένα πάνω μας, ἡ μητέρα μου εἶπε μὲ ἥρεμη καὶ σταθερὴ φωνὴ στὸν γεροντότερο ἄντρα:

— Εἴμαστε ξένες. Φτάσαμε ἀργὰ στὸ χωριό σας. Δώστε μας μιὰ γωνιά νὰ ξαποστάσουμε, ὥσπου νὰ ξεμερώσει.

— Μὲ χαρὰ νὰ σᾶς φιλοξενήσω, ἀπάντησε ὁ γέροντας. Καλῶς ἦλθατε στὸν τόπο μας. "Υστερα φώναξε ἕνα ἀγόρι πὺν στεκόταν στὴν εἴσοδο τοῦ σπιτιοῦ καὶ τοῦ εἶπε, «Πάρε αὐτὲς τὲς γυναῖκες, ὁδήγησέ τες στὸν ξενώνα καὶ φίλεψέ τες μὲ ὅ,τι ὑπάρχει».

Τὸ ἀγόρι μᾶς ὁδήγησε στὸν ξενώνα, ἕνα ταπεινὸ κτίσμα, κοντὰ στὸ σπίτι τοῦ κοινοτάρχη, πὺν μπροστὰ του ἀπλωνόταν μιὰ μεγάλη αὐλή. Μπήκαμε σ' ἕνα δωμάτιο καὶ μᾶς εἶπαν νὰ περιμένουμε ἐκεῖ μέχρι νὰ μᾶς φέρουν φαγητό.

Σὲ λιγότερο ἀπὸ μία ὥρα εἶχαμε γνωριστεῖ μὲ τοὺς ἄλλους ἐπισκέπτες πὺν φιλοξενοῦνταν στὸ ἴδιο σπίτι καὶ τοὺς ὑπηρέτες πὺν ἔμεναν σ' αὐτό. "Όλοι ἔμοιαζαν νὰ ἀνήκουν στὴν ἴδια οἰκογένεια. Στὴν πραγματικότητα κανεὶς δὲν ξεχώριζε τοὺς ὑπηρέτες ἀπὸ τοὺς ἐνοίκους τοῦ σπιτιοῦ, ἔτσι πολὺ σύντομα νιώσαμε ἀσφάλεια καὶ οἰκειότητα μὲ ὅλους.

Τὸ δεῖπνο ἦταν πλούσιο καὶ χορταστικὸ καὶ ἡ ὥρα πέρασε γρήγορα μέσα σὲ εὐχάριστο καὶ ζωηρὸ κλίμα, ὥσπου σήμανε ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου καὶ ὅλοι ἀποσυρθήκαμε στὲς γωνιές μας. Κάποιοι ἐπέλεξαν νὰ κοιμηθοῦν στὰ δωμάτια, ἐνῶ ἄλλοι, οἱ πιδὲ τολμηροί, προτίμησαν τὴ

δροσιὰ καὶ τὸν καθαρὸ ἀέρα τῆς ταράτσας ἢ τῆς αὐλῆς. Ἡ Χανάντι ἤθελε νὰ κοιμηθεῖ στὴν ταράτσα κι ἀποφάσισα νὰ τῆς κάνω συντροφιά. Στὴν πραγματικότητα ἔλπιζα πῶς, ὅταν θὰ μέναμε μόνες μας ἡ ἀδερφή μου κι ἐγώ, ἴσως ἔβρισκε τὸ κουράγιο νὰ μοῦ ἐκμυστηρευτεῖ ἔστω ἓνα μέρος ἀπ' ὅσα βασάνιζαν ἐκείνη καὶ τὴ μάνα μας. Κάθισα δίπλα της καὶ προσπάθησα νὰ τὴ ρωτήσω τί ἀκριβῶς συνέβαινε, ἀλλὰ μὲ ἀντιμετώπισε μὲ τὴν ἴδια παγωνιά, ὅπως καὶ τὴν προηγούμενη νύχτα. Ἐπειτα τὴν εἶδα νὰ σκυθρωπιάζεται καὶ νὰ κρύβεται πάλι στὴ σιωπή. Παρέμεινα δίπλα της, χωρὶς νὰ ξέρω τί ἔπρεπε νὰ τῆς πῶ, ἐνῶ στὸ μυαλό μου στριφογύριζαν ἓνα σωρὸ ἐρωτηματικὰ καὶ σκέψεις. Ξάπλωσα κι ἄφησα τὸ μυαλό μου νὰ περιπλανηθεῖ στὰ σκοτεινὰ μονοπάτια τῆς νύχτας ποὺ μᾶς σκέπαζε. Προσπαθοῦσα ἀκόμη νὰ μαντέψω τί εἶδους ζοφερὲς ἔγνοιες ἦταν αὐτὲς ποὺ τὴ βασάνιζαν καὶ γιὰ τίς ὁποῖες δὲν γνώριζα τίποτα, μόνο ἐνιωθα τὸ βάρος τους νὰ πλακώνει τὴν ψυχὴ της καὶ τὴν ψυχὴ τῆς μάνας.

Ἀλλὰ ἔτσι ὅπως ἤμουν κουρασμένη, γρήγορα μὲ παρέσυραν καὶ μὲ ἀγκάλιασαν τὰ ἥρεμα κύματα τοῦ ὕπνου, στὰ ὁποῖα ἀφέθηκα χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ προβάλω τὴν παραμικρὴ ἀντίσταση, ὥσπου μὲ ξύπνησε πάλι ἐκεῖνο τὸ πουλί.

Οἱ σκέψεις καὶ τὰ ἐρωτηματικὰ ἐπανῆλθαν μόλις ἀνοιξα τὰ μάτια μου. Στὴν πραγματικότητα βρισκόμουν ἀκόμη μεταξὺ ὕπνου καὶ ξύπνιου καὶ κοίταζα γύρω μου γιὰ νὰ θυμηθῶ ποῦ βρισκόμουν ἢ πῶς κατέληξα ἐδῶ καί, καθὼς ἀπλωνά τὰ χέρια μου δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ τέντωνά τὰ πόδια μου γιὰ νὰ ἀνακτήσουν τὴ ζωντάνια

πού εἶχαν χάσει στὴ διάρκεια τοῦ σύντομου ἀλλὰ βαθιοῦ αὐτοῦ ὕπνου, ἔνωσα τὴν ὑπαρξὴ κάποιου, ὅχι μακριὰ ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦμουν ξαπλωμένη. Γρήγορα κατάλαβα ὅτι ἦταν ἡ ἀδερφή μου. Στεκόταν ἐκεῖ σιωπηλὴ, ἀκίνητη, παγωμένη σὰν νὰ μὴν ὑπῆρχε. Μιὰ τσακισμένη, ἀπελπισμένη καὶ ἀσάλευτη ψυχὴ, μιὰ ὑπαρξὴ κενὴ χωρὶς ζωὴ. Στεκόταν μὲ τοὺς ὤμους κυρτωμένους, παρότι εἶχε τὸ κεφάλι της στραμμένο πρὸς τὸν οὐρανό, σὰν νὰ περίμενε ἀπ' αὐτὸν κάτι ἢ σὰν νὰ εἶχε ἀπιθώσει πάνω της ἐκεῖνο πού περίμενε, ἀλλὰ τὸ βάρος του νὰ ἦταν τόσο πού τὴν εἶχε ἀκινητοποιήσει ἐντελῶς. Στὴν πραγματικότητα, ἡ ἀδερφή μου ἔμοιαζε σὰν νὰ σήκωνε τὰ βάρη ὅλου τοῦ κόσμου πάνω της. «Τί τῆς συμβαίνει, ἄραγε», ἀναρωτήθηκα, «καὶ γιατί στέκεται ἐκεῖ ἀσάλευτη σὰν ἄγαλμα;»

Σηκώθηκα ἀθόρυβα καὶ τὴν πλησίασα ἀγγίζοντας ἀπαλὰ τοὺς ὤμους της. Ἐκείνη ξαφνιασθηκε, τρόμαξε, τὸ κορμί της τραντάχθηκε δυνατὰ καὶ τὴν εἶδα νὰ ἀνατριχιάζει σύγκορμη, λὲς καὶ τὴν εἶχε διαπεράσει ρεῦμα. Ναί, τὴν εἶδα νὰ τρέμει σὰν ἀπὸ φόβο, ἀλλὰ ἡρέμησε κάπως, ὅταν ἄκουσε τὴ φωνή μου:

— Μὴ φοβᾶσαι, ἡ ἀδερφή σου εἶμαι. Γιατί στέκεσαι ἐδῶ μονάχη σου; Ἀκίνητη σὰν ἄγαλμα; Τί περιμένεις ἀπὸ τὴ νύχτα; Κι ἀπὸ τὸν οὐρανό;

Ἀπάντησε, ἀφήνοντας τὸ κορμί της νὰ καταρρεύσει σὰν ἐτοιμόρροπο κτήριο. Ἡ φωνή της, τσακισμένη, κομματιάσε τὴν καρδιά μου. Τὴν κομματιάζει ἀκόρμη, κάθε φορὰ πού τὴν ἀνακαλῶ στὸν νοῦ μου.

— Δὲν περιμένω τίποτα... ἀπάντησε καὶ ἄρχισε πάλι νὰ τρέμει.

Αναζητήστε το [εδώ](#)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
GUTENBERG

www.gutenbergbooks.gr

 [/gutenbergbooks](https://www.facebook.com/gutenbergbooks)